

VI - TẬP TÍNH Ở NGƯỜI

Cùng như động vật, ở người cũng có những tập tính bẩm sinh. Con người qua giáo dục, học tập và rèn luyện đã xây dựng được những tập tính mới, thói quen tốt và có khả năng kiểm chế, không để thể hiện những tập tính bẩm sinh không phù hợp với xã hội văn minh. Chẳng hạn, không thể buồn đi tiểu là đi bất kì ở đâu.

▼ *Hãy tìm thêm ví dụ về tập tính bẩm sinh và tập tính học được ở người (mỗi loại 1 ví dụ).*

VII - ỨNG DỤNG TẬP TÍNH TRONG CHĂN NUÔI VÀ TRONG NÔNG NGHIỆP

Nhiều động vật hoang dã đã được con người chọn lọc, thuần dưỡng từ thời xa xưa trở thành gia súc ngày nay (trâu, bò, lợn, gà...). Chó, mèo có lẽ là những thú hoang được con người thuần hoá, sử dụng tập tính săn mồi ăn thịt của chúng để bắt chuột, trông coi nhà cửa, gia súc ; tạo ra những nòi chó săn, chó đặc công, chó thám tử...

Trong sản xuất nông nghiệp, để đấu tranh phòng trừ sâu hại, các nhà nghiên cứu đã gây nuôi, phát triển nhiều nhóm côn trùng cánh màng hoặc cánh cứng, sử dụng chúng trong việc tiêu diệt nhiều nhóm sâu hại cây trồng (bọ rùa, ong mắt đỏ, nhiều nhóm tò vò). Bọ rùa được nuôi thả để diệt rệp cam, loài ong mắt đỏ có tập tính đẻ trứng trong cơ thể sâu hại cây trồng, tò vò có tập tính bắt sâu tiêm dịch cho tê liệt và mang về tổ chuẩn bị làm thức ăn cho con non khi mới nở. Có thể nói côn trùng cánh màng là thiên địch của nhiều loài sâu hại, trong đó có 53 loài đã biết là thiên địch của sâu hại lúa ở nước ta.

Các nhà nghiên cứu còn dựa vào tập tính giao phối của nhiều côn trùng gây hại để tạo ra cá thể đực bất thụ. Những con đực này vẫn khoẻ mạnh, phát triển và giao phối bình thường nhưng chúng không có khả năng sinh sản. Bằng biện pháp này con người đã hạn chế và tiêu diệt được nhiều quần thể sâu bọ gây hại. Đây là hướng tiêu diệt sâu hại bằng biện pháp sinh học không gây ô nhiễm môi trường như thuốc trừ sâu hoá học.

VIII - THAY ĐỔI TẬP TÍNH CỦA ĐỘNG VẬT TRONG LUYỆN THÚ

Trong các rạp xiếc, người ta đã làm thay đổi tập tính của nhiều loài thú dữ (hổ, báo, sư tử, voi...) khiến chúng trở nên thuần phục và tuân thủ những hiệu lệnh của

người dạy thú trong các màn biểu diễn. Con người đã biến đổi các tập tính bẩm sinh thành các tập tính học được bằng cách huấn luyện các con thú còn non theo con đường thành lập các phản xạ có điều kiện (còn gọi là điều kiện hoá đáp ứng chương trình của người huấn luyện). Cùng bằng cách đó người ta đã tạo ra những đôi bạn mèo – chuột chung sống hoà bình với nhau.

▼ *Hãy nêu thêm các ví dụ mà em biết qua sách báo hoặc trong đời sống.*

Ở người, với hệ thống thần kinh phát triển, đặc biệt là bộ não, đã xây dựng được những tập tính mới (qua giáo dục, học tập và rèn luyện) phù hợp với yêu cầu của xã hội tiến bộ văn minh. Ngoài ra, con người đã lợi dụng những tập tính của động vật để phục vụ cho diệt trừ sâu hại trong nông nghiệp ; làm thay đổi tập tính vốn có của động vật qua huấn luyện thuần dưỡng để phục vụ cho nhu cầu của đời sống con người (trong chăn nuôi, trong phục vụ nhu cầu giải trí...) bằng con đường thành lập các phản xạ có điều kiện.

Câu hỏi và bài tập

1. Tập tính của người có gì khác so với tập tính ở động vật ?
2. Con người đã thuần dưỡng các thú hoang như thế nào ?
3. Nêu một số ví dụ về biện pháp đấu tranh sinh học trong nông nghiệp và ưu thế của biện pháp này.
4. Em thử hình dung người ta đã huấn luyện các động vật trong rạp xiếc như thế nào ?